

Sygn. akt: III AUa 429/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Ewa Naze (spr.)

SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2012 r. w Łodzi

sprawy **K. K.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi

z dnia 19 grudnia 2011 r., sygn. akt: VIII U 751/11;

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu – Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za II instancję.

Sygn. akt III AUa 429/12

UZASADNIENIE

Decyzją z 27 kwietnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych

II Oddział w Ł. na podstawie art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze odmówił K. K. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony nie udowodnił wymaganych 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach. Organ rentowy uznał za udowodnione 29 lat i 8 dni stażu sumarycznego, w tym 2 lata, 3 miesiące i 25 dni stażu w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji K. K. wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury. Wskazał, że w okresie od 1 lipca 1970 r. do 2 września 1988 r. pracował na stanowisku mechanika naprawy pojazdów samochodowych w (...) co było pracą w szczególnych warunkach. Odwołujący powołał się na protokół, sporządzony w sprawie X Po 3/10 Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 grudnia 2011r. Sąd Okręgowy

w Ł. oddalił przedmiotowe odwołanie, ustalając następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca K. K. urodził się (...)r. W dniu

25 marca 2011 r. złożył wniosek o emeryturę. Wnioskodawca udokumentował ponad 25 lat ogólnego stażu pracy (łącznie 29 lat, i 8 dni). Organ rentowy uwzględnił K. K. do okresu pracy w warunkach szczególnych okres 2 lat, 3 miesięcy i 25 dni z tytułu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w Ł. od 2 września 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. K. K. był zatrudniony w okresie od 1 lipca 1970 r. do 2 września 1988 r. w (...) na stanowiskach mechanika samochodowego, instruktora nauki zawodu, mechanika diagnosty (od 1 października 1986 r.) oraz mechanika napraw pojazdów samochodowych (od 1 sierpnia 1988 r.) Wnioskodawca w okresach od: 1 września 1980 r. do 30 czerwca 1981 r. , od 1 września 1981 r. do 30 czerwca 1982 r., od 1 września 1982 r. do 30 czerwca 1983 r. szkolił i przysposabiał grupę uczniów (...) Szkoły Zawodowej do wykonywania czynności w zawodzie mechanika – kierowcy.

W okresie od 27 października 1970 r. do 2 listopada 1972 r. wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową, w okresie od 8 grudnia 1986r. do 1 sierpnia 1988 r. przebywał na urlopie bezpłatnym w związku z pracą na budowie eksportowej. W okresie od 5 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. wnioskodawca był zatrudniony w PP (...) /Ł. i wykonywał w tym czasie prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów samochodowych na stanowisku mechanika naprawy samochodów.

W ocenie Sądu Okręgowego zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w postaci dokumentacji osobowej oraz zeznań samego wnioskodawcy nie daje podstaw do przyjęcia, że K. K. w okresie zatrudnienia w (...) w latach 1970 – 1988 wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze. K. K. w spornym okresie pracował na różnych stanowiskach pracy. Był mechanikiem samochodowym, instruktorem nauki zawodu, mechanikiem diagnostą oraz mechanikiem napraw pojazdów samochodowych. Nie można więc uznać, że wnioskodawca w całym tym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w szczególnych warunkach na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych. Co więcej doliczenie do uznanego przez organ rentowy okresu 2 lat, 3 miesięcy i 25 dni okresu od 5 września 1988 r. do 31 grudnia 1990 r. w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) nie dałoby wnioskodawcy wymaganego 15 – letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł K. K., zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na błędne ustalenie stanu faktycznego sprawy, tj.

a) art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, w szczególności polegające na:

- bezpodstawnym przyjęciu, że odwołujący w okresie od dnia 1 lipca 1970 r. do 8 grudnia 1986 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze,

- bezpodstawnym przyjęciu, że odwołujący nie udowodnił 15- letniej pracy w szczególnych warunkach,

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez:

- niezawarcie w uzasadnieniu wyroku przyczyn odmowy uznania za wiarygodne „zeznań wnioskodawcy”,

- nie odniesienie się do dowodu z dokumentu - protokołu przesłuchania świadków,

- wskazanie przepisów prawnych bez jednoczesnego wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku,

- dosłowne powtórzenie za organem, bez żadnej analizy, że praca ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) nie dałaby wnioskodawcy wymaganego 15 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach,

- nie odniesienie się do rzeczywistego wykonywania pracy przez wnioskodawcę,

- nie odniesienie się do pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w okresie od 8 grudnia 1986 r. do 19 lipca 1988 r. w ZSRR oraz w okresie od 2 września 1996 r. do 28 lutego 2004 r. w (...) sp. z o. o.,

c) art. 217 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie dowodu z dokumentu - protokołu zeznań świadków i uznanie tym samym, że sporne okoliczności zostały wyjaśnione,

d) art. 227 k.p.c., poprzez nieprzeprowadzenie dowodu z dokumentu - protokołu z zeznań świadków mimo wniosku strony,

e) 468 § 2 pkt 3 k.p.c. poprzez, nieustalenie, jakie dowody należy przeprowadzić na etapie czynności wyjaśniających,

f) art. 5 k.p.c. poprzez nie pouczenie ubezpieczonego o możliwości złożenia wniosku dowodowego,

g) art. 217 i 236 k.p.c., poprzez nie odniesienie się do wniosku ubezpieczonego o przeprowadzenie dowodu z protokołu zeznań świadków

oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

a) art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2004, Nr 39, poz. 353 ze zm.) w zw. § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.), poprzez błędną wykładnię, a w konsekwencji bezpodstawne przyjęcie, że skoro wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku mechanika samochodowego (mechanika napraw pojazdów mechanicznych), instruktora nauki zawodu, mechanika diagnosty, to nie świadczył pracy, zaliczanej do działu XIV pkt 16 wykazu A stanowiącego załącznik do ww. rozporządzenia, w okresie od dnia 1 lipca 1970 r. do 8 grudnia 1986 r., tj. nie wykonywał stale i pełnym wymiarze czasu pracy, pracy w warunkach szkodliwych lub w szczególnym charakterze,

b) art. 6 k.c., poprzez przyjęcie, że ubezpieczony nie udowodnił, że w okresie od dnia 1 lipca 1970 r. do 8 grudnia 1986 r. oraz od dnia 8 grudnia 1986 r. do dnia 19 lipca 1988 r. nie wykonywał stale i pełnym wymiarze czasu pracy, pracy w warunkach szkodliwych lub w szczególnym charakterze.

W następstwie tak sformułowanych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury z dniem 22 kwietnia 2011 r., a nadto o zasądzenie od organu na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania przed sądem II instancji, w tym również kosztów zastępstwa radcowskiego, wedle norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że Sąd I instancji, podejmując czynności wyjaśniające, zważywszy na art. 468 k.p.c. i art. 5 k.p.c. powinien był ustalić jakie dowody należy przeprowadzić i pouczyć o tym wnioskodawcę, który nie jest prawnikiem, a także nie działał przez profesjonalnego pełnomocnika. Dlatego też, Sąd I instancji, powinien był po uzyskaniu informacji od wnioskodawcy o przeprowadzeniu w trybie zabezpieczenia dowodu z zeznań świadków J. S. i T. S., dopuścić ten dowód, ewentualnie wezwać ww. świadków na rozprawę i w trybie art. 258 k.p.c., dokonać ich przesłuchania. Tym bardziej, że na rozprawie w dniu 7 lipca 2011 r. postanowieniem zarządził sprowadzanie akt sprawy Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi sygn. akt XPO 3/10, w których m. in. znajdował się protokół z dnia 30 marca 2011 r., tj. z zeznań świadków. Ponadto wnioskodawca złożył ten protokół w dniu 4 kwietnia 2011 r. do akt ZUS II Oddział w Ł., które to zostały wraz odwołaniem przesłane do Sądu, a więc stanowią materiał dowodowy w niniejszej sprawie. Tymczasem Sąd I instancji, pomimo dołączenia ww. protokołu do akt niniejszej sprawy w żaden sposób nie odniósł się do zeznań w nim zawartych. Nie przeprowadzenie powyższego dowodu na okoliczność, że wnioskodawca pracował w firmie (...) B. przez cały okres zatrudnienia w szczególnych warunkach, pomimo wniosku strony, choć nieumiejtnie sformułowanego, stanowi naruszenie art. 227 k.p.c.

Powyższe uchybienia Sądu I instancji doprowadziły do sytuacji, że Sąd w uzasadnieniu wyroku nie ustosunkował się do zeznań ww. świadków. Nie znajdują one bowiem w ogóle odzwierciedlenie w uzasadnieniu wyroku, co stanowi

naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. Sąd wprawdzie mógł odmówić wiarygodności tym zeznaniom, ale powinien dać wyraz temu stanowisku właśnie w uzasadnieniu wyroku, czego nie uczynił.

Sąd Okręgowy przytoczył, że w okresie wykonywania pracy (...), ubezpieczony był mechanikiem samochodowym, instruktorem nauki zawodu, mechanikiem diagnostą i mechanikiem napraw pojazdów. Natomiast nie wyjaśnił, jaką pracę na tych stanowiskach faktycznie wykonywał. Tym bardziej, że z dokumentacji osobowej wynika, że pomimo wykonywania pracy instruktora nauki zawodu, wnioskodawca pozostawał jednocześnie na stanowisku mechanika. Z dokumentów-pism o powierzeniu obowiązków, czy przyznaniu nowej stawki wynagrodzenia wynika, że ubezpieczony, co jest podane w „komparycji” pisma wykonuje jednocześnie pracę mechanika napraw pojazdów i instruktora nauki zawodu.

Ponadto Sąd wskazał, że ubezpieczony pracował jako instruktor w dniach od 1.09.1980 r. do 30.06.1981 r.; od 1.09.1981 r. do 30.06.1982 r.; od 1.09.1982 r. do 30.06.1983 r., czyli łącznie przez 2 lata i 6 miesięcy. Jeżeli więc przyjąć, że w tym okresie nie pracował w kanałach przy naprawie pojazdów - co jest błędnym założeniem, to biorąc pod uwagę pracę świadczoną przez ubezpieczonego w (...) sp. z o. o. (2 lata, 3 miesiące i 25 dni) oraz w (...) S.A. (2 lata, 3 miesiące i 25 dni) wymóg 15 lat pracy w szczególnych warunkach jest spełniony.

Dodatkowo Sąd I instancji pomimo, że w stanie faktycznym sprawy wskazał, że wnioskodawca od 8.12.1986 r. do 1.08.1988 r. przebywał na urlopie bezpłatnym w związku z pracą na budowie, w ogóle nie wyjaśnił tej kwestii w aspekcie przyznania prawa do emerytury. Z akt sprawy (akt osobowych) wynika, że wnioskodawca pracował od dnia 8.12.1986 r. do 19.07.1988 r. jako mechanik na budowie eksportowej w ZSRR w K. (świadcstwo pracy z dnia 13.05.2003 r.), co oznacza, że i ten okres należy zaliczyć do pracy w szczególnych warunkach. Sąd I instancji powinien był więc przy przesłuchaniu wnioskodawcy dążyć do wyjaśnienia, jaką i w jakich warunkach ubezpieczony świadczył pracę.

Podobnie Sąd I instancji nie wyjaśnił, dlaczego ZUS zaliczył wnioskodawcy do okresu pracy w szczególnych warunkach w (...) sp. z o. o. jedynie 2 lata, 3 miesiące, i 25 dni, skoro ubezpieczony - co wynika ze świadectwa pracy z dnia 31.10.2009 r. - pracował od dnia 2 września 1996 r. do 28 lutego 2004 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik samochodowy - prace w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych.

Wnioskodawca podczas przesłuchania podniósł, że pracował przez cały okres zatrudnienia jako mechanik samochodowy, naprawiał samochody ciężarowe w kanałach remontowych, a jeżeli kanału nie było to kładł się na ziemi. Pracę świadczył w pełnym wymiarze czasu pracy. Nawet w sytuacji, gdy wnioskodawca zaklasyfikowany był jako instruktor nauki zawodu, czy mechanik diagnosta to również wtedy jego praca skupiała się głównie na przebywaniu w kanałach remontowych. W nich bowiem przyuczał młodzież szkolną do zawodu mechanika i razem z nią naprawiał samochody w tych kanałach. Nie pełnił on bowiem funkcji nauczyciela w szkole.

Niezrozumiałym jest dodatkowo fakt, że w niniejszej sprawie Sąd I instancji całkowicie pominął okres pracy wnioskodawcy za granicą, gdzie pracował on na budowie eksportowej w ZSRR na stanowisku mechanika (świadcstwo pracy z dnia 13 maja 2003 r.) i naprawiał samochody ciężarowe w kanałach remontowych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

Z treści art.184 ust.1 i 32 ust.4 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz.U. z 2009r. Nr.153, poz.1227 ze zm.) oraz § 2 ust.1 i § 4 ust.1 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr.8, poz.43 ze zm.) wynika, że dla nabycia prawa do emerytury wnioskodawca winien wykazać się co najmniej 15 – letnim okresem pracy w szczególnych warunkach przed dniem 1 stycznia 1999r.

Organ rentowy uznał wnioskodawcy okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 2 lat 3 miesięcy i 25 dni w okresie od 2 września 1996r. do 31 grudnia 1998r. Wydaje się również skutecznie udowodniony okres wynikający ze złożonej przez wnioskodawcę w toku postępowania przed Sądem Okręgowym kserokopii świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach w PP (...) / Ł. od 5 września 1988r. do 31 grudnia 1990r., chociaż pożądanymi byłoby złożenie, czy chociażby okazanie oryginału tego świadectwa.

Co do pozostałego, brakującego do 15 lat okresu pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach, która według jego twierdzeń miała odbywać się na przestrzeni lat 1970 – 88 w (...), rację należy przyznać apelującemu co do tego, że Sąd Okręgowy w żaden sposób nie odniósł się do materiału dowodowego w postaci zeznań świadków, złożonych w sprawie XPo 3/10 Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi, a także nie pouczył wnioskodawcy, działającego przed Sądem Okręgowym samodzielnie, o czynnościach procesowych w sprawie w trybie art. 5 kpc.

Sprawia to, że istota sprawy nie została przez Sąd I instancji rozpoznana.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Okręgowy winien, respektując zasadę bezpośredniości, przeprowadzić dowód z zeznań świadków, przesłuchanych we wskazanej sprawie, co mimo upływu czasu wydaje się realne, skoro zostali oni aktualnie wskazani w apelacji. Ponadto skoro wnioskodawca, jak podniesiono wyżej, nie został wcześniej pouczony, należałoby mu obecnie umożliwić przeprowadzenie dalszych dowodów w sprawie, w szczególności poprzez przesłuchanie dalszych świadków na okoliczność wykonywanej w spornym okresie pracy, wymienionych w apelacji. Odniesienia się będzie wymagała także wskazana w apelacji okoliczność, co do tego jaką pracę wnioskodawca faktycznie wykonywał będąc, jak wynika ze świadectwa pracy, mechanikiem samochodowym, instruktorem nauki zawodu, mechanikiem diagnostą i mechanikiem napraw pojazdów i w jakim zakresie można ewentualnie tę pracę zakwalifikować jako pracę wykonywaną w szczególnych warunkach w rozumieniu powołanych przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów. Pomocą w tym zakresie może okazać się dokumentacja, zgromadzona w aktach osobowych wnioskodawcy.

Dopiero ocena pełnego, zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, będzie mogła dać odpowiedź na pytanie, czy wnioskodawca istotnie legitymuje się wymaganym 15- letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, umożliwiającym przyznanie mu z tego tytułu prawa do emerytury.

Wychodząc zatem z wszystkich podanych wyżej założeń, Sąd Apelacyjny na podstawie art.386 §4 kpc orzekł jak w sentencji.

Przewodniczący: Sędziowie: